

## Рецензия

от проф. д-р Александър Любомиров Рангелов

относно участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.3 Политически науки (Международни отношения) обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 51 / 27.06.2017 г.

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“, обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ бр. 51 / 27.06.2017 г., е регистрирано участие на единствен кандидат – д-р Боряна Балева Александрова. Академичната претенция на д-р Александрова търси подкрепа от научна продукция, профилирана по тематичната самоличност на конкурса – „доцент“ по Политически науки (Международни отношения), представена в портфолио от 15 произведения: монография „Глобализация и международни отношения“ (2016 г.), „Политиката на „меката сила“ на ЕС в Близкия изток (Средиземноморието). Предизвикателствата на „арабската пролет“ – самостоятелна глава в „Политиката за сигурност на Европейския съюз с опора на „меката сила“: актуални проекции и проявления, потенциални възможности и зависимости“ (2013 г.), студия „Initial Impact of the Democratic Protests in the Arab World for the Middle East Peace Process“ (ISIS Research Reports, 2011), 12 статии, от които 4 във в. „Култура“. Осем от публикациите са на български език, а останалите на английски и немски. Повечето от статиите като „Българската имиграционна политика: локални геополитически проекции в ерата на глобализация“ (2013), „On a Pathway to a Global Society? The Role of State in Times of Global Migration – Implications for Bulgaria’s Handling of Syrian Refugees“ (2014), „Security in Times of Migration. Towards a Glocal Definition and Practice of Security. The Case of the Syrian Refugees in Bulgaria“ (2014) и с препратки към „The Global War on Terrorism in the Middle East. Epistemological Questions for Peace and Conflict Studies“ (2013) споделят сходна тематична насоченост. В изградения от публикациите научно-изследователски профил са основанията на избора по този конкурс. Аргументите търсят ресурс в продукцията, с проекции в няколко тематични полета – теория на международните отношения, трансформации в международната среда, дилеми пред външната политика, транснационазиране на конфликтите.

Йорг Потхаст, „Анализ на иновационната култура в Калифорния“ (Социологически проблеми, 2011 г.) и Волфганг Щрек, „Купеното време“, (2017 г.) са достояние на българския читател в превод на д-р Александрова, но остават в страни от ресурсната подкрепа на кандидатурата ѝ.

Сред регистрираните заглавия, материализирали активна изследователска рефлексия е монографията „Глобализация и международни отношения“ (2016 г., 348 стр.). Номинирана като водеща сред публикациите, промотирали ресурси по този конкурс, тя е приютила представени като кръстопътни тематизации, репликирали неща от широкоформатната картина на релацията **глобализация и международни отношения** – от разбирането на глобализацията като „съвкупност от процеси на задълбочаване, ускоряване и пространствено разширяване на трансграничните

взаимодействия на съвременния планетарен живот (политика , икономика , култура , екология , военно дело ) в посока трансформиране на /предна/значението на държавнотериториалните граници “ (47 с.) , през „реконструиращите “ я понятия и индекси и емпирични проявления , до концептуалното повлияване на глобалните изследвания в теорията на международните отношения : монолитната териториална епистемология във Вестфалското разбиране на суверенитета и разнообразните форми на териториалност и нетериториалност в ерата на глобализацията - разбиране , правене , идентичност и модерна интерпретация на суверенитета ; социални импликации във виждането за сигурност - държавата като актьор в полето на глобалната сигурност , понятийни „ развятия “ в изследването на сигурността , свързани с глобализацията ; „глобалното управление “ - изследователски въпроси и практика , редом с други сюжетни линии , проектирани от предизвикателствата на преподаващите се международни отношения .

Неоспорими са основанията за теоретическата „ привелигированост “ на глобализацията , както и нейните предизвикателства към общоприети методологически стандарти на реализма , либерализма и историческия материализъм , за да бъде позиционирана чрез установените дефицити в осмислянето на глобалните процеси , като проблем с „ критична маса “ пред методологическия дебат в науката за международните отношения. Капацитивните ресурси на постструктуралистките , рефлексивни и конструктивистки теории за международните отношения са нещо от надеждата за методологическо обновление ( с версия за синтез с „традиционните клонове “ в науката за международните отношения ) , притежаващо потенциал за адекватно постигане на предизвикателствата на глобализацията - и най-вече , на основното ѝ теоретическо предизвикателство – „ обосноваване на практическия **проект** за предефиниране на разбирането за политическа общностна единица , отвъд хомогенните идеологически и териториални устои на националната държава “ ( 322 с.). Активизираната интердисциплинарност в теорията на международните отношения (изграждане на епистемологичен мост към политологията , социологията , антропологията , социалната психология и т.н. ) е мислена като съществен принос в прочита на многоликото присъствие на глобализацията и най-вече , в „процедурата“ по замяната на „територията“ , легитимираща международните отношения като държавноцентрични с концепцията за териториалност-нетериториалност. „Опорни “ методологически точки , повлияващи анализа на темите , поставени в релацията глобализация и международни отношения.

Регистрираните дилеми предполагат специфични подходи за решения и подредбата на отделните тематични кръгове , като репери на съдържателната структура на монографията , е локализирана увереност за възможност. Първите три части имат общ епистемологичен ориентир - общи теоретични позиции в глобалните изследвания , регистриращи питання към традиционните аналитични инструменти в теорията на международните отношения , необходимост от концептуализация на глобализацията , общи характеристики ( взаимосвързаност, детериториализиране , неравномерности , амбивалентност ) , подходи към изучаването ѝ , еманципирани от държавноцентристкия поглед , понятия и индекси , които да я реконструират в нейната комплексност . Следва част , репрезентирала в критично осмислена перспектива специфичен концептуален принос за разбирането на глобалните процеси ( М.Кастелс , З.Бауман , Д.Хелд ,Т.Фрийдман ) . Емпирически приземено онагледяване на три емблематични за глобализацията индикатора в пета глава , е последвано от част , обсебена от особена отдаденост на еманципирани от държавноцентристкия подход тематизации на водещи категории на науката за международните отношения - „държавен суверенитет “ , „ сигурност“ , „глобално управление “ . Последните две глави

, ангажирани с проявленията на „глобалната неравномерност“, биха могли да отстъпят пространство за по-предметно обмисляне на регистрираните предизвикателства в първите три части .

Достойнствата на този аналитичен продукт , опредметил амбициозен заряд , „можене“ , щяха да бъдат по-пълни – или , по-достижими - ако не бяха затрудненията , инфилтрирани в разбирането от развития теоретичен фокус на изследването – уподобен на привидно панорамен , а всъщност пестелив , „редукционистки“ преглед на многоизмерните теоретически импликации на темата : характеристики на глобализацията и необходимост от нейното концептуализиране , нароени изследователски въпроси и подходи към изучаването ѝ , реконструиращи я понятия и индекси , репродукции на основополагащи идеи на добре познати теоретици на глобализацията , редом с не по-малко познати рефлексии на повдигнатите теми в дискурсивните практики на реализма , либерализма и историческия материализъм , „детривиализация“ и „демистификация“ на суверенитета , неща от глобализация и геополитика и - най-сетне, докосвания до същността и импликациите на релацията глобализация - международни отношения , като че ли най-вече в т.н. емпирични казуси . Инсталираната от архитектониката на изследването аморфна свързаност на отделните сегменти е затруднила промислянето на логиката му . Приютените в монографията теоретически пориви и делнична прозаичност на емпирични анализи и институционални прегледи , експертиза , експресивност на предпоставени тези и фрустрираща фрагментарност , изразила загуба на сюжетен ритъм и посоки и инфилтрирани от дискурсивни дефекти съдържателни дефицити , са усложнени и от накърнена наративна консолидация – редом с радваща четивност , са налице пасажни , изискващи нарочно „ хеременевтично “ промисляне - като „ значителна част от международните/глобалните развития , произхождат през , **в рамките на или независимо , но не непременно без оглед на** политикотериториалните граници на държавното управление “ ( 4 с. ) , или , обвързаната ефективност на „официалните политически апарати “ със способността им да постигат „транснационално съобразени баланси с **космополитна демократична резистентност** “ - каквото и да означава това . Реконструиращите понятия и индекси са декларирани в забързан „ речитатив “ , в редица случаи , с икономизирана експлицитност ( глобално управление-54 с., глобализъм-54 с., антиглобализъм-55 с., алтерглобализъм-55 с., глобална сигурност-56 с. ) , затрудняваща осмислянето и епистемологическата им роля в сложния наратив . Очакванията , да се научи нещо повече за подходите в изучаването на глобализацията отново среща компресираното проблемно описание на подходите ( 31-33 с. ) , на отражението на глобализацията върху динамиката на международните отношения , дивергенция и конвергенция (39-42 ) , на ефектите на глобализацията ( 42 с. ) и на формите ѝ ( 42 с.)...

Неексплицитното представяне може би донякъде е проекция на вътрешна убеденост , че съдържанието е вече добре известно. Известно – за познати неща . Като контрапункт на тази пестеливост , в строго режисиран широкоформатен панел , са представени известните идеи на емблематични теоретици на глобализацията : М.Кастелс - биографични бележки , общи методологически нагласи , основни „доктринарни“ положения ; З.Бауман- биографични бележки , общи методологически нагласи , основни „доктринарни “ положения ; Д.Хелд.....Подобна щедра сценография е забележима и в други полета на познатото , които не са особено съществени за дискурс , който би трябвало да е консолидиран от релацията глобализация- международни отношения – например дебатът за реформи в МВФ , СБ и ООН: МВФ – история, политика , структура -кратък преглед ; СБ –история , политика , структура - кратък преглед... Сценография , създаваща усещане за механично пришити самостоятелни

части . Усещане , допълнително енергизирано от обширно изложение на не по-малко познати и с не особено драматичен теоретичен заряд , емпирични проявление на глобализацията - световен климат, транснационални корпорации (с уплътняващи се контури на политически субекти ) , глобални социални движения . Нароеното множество въпроси към теоретичните проекции на глобализацията – феноменология , стратификация , елити на глобализацията , формирането на нови мрежови вериги на власт и практики на тяхното оспорване , настоятелен апел за отхвърляне на термина „територия “ , легитимиращ международните отношения като държавноцентрични , патриархализация на „държавния суверенитет “ и концептуално-проективната му замяна с териториалност/нетериториалност , глобализацията на рисковете за сигурността и т.н. и пр. , вплетени в полемично - критичен диалог с „традиционни “ конвенции в науката за международните отношения , инсталират дискусивно пространство, записало повече разнопосочни питання , отколкото намерени решения .

Приетото предизвикателство на сложни „непрозрачни“ отношения , в които като че ли политическата логика накърнява теоретически легитимации , а политическата прагматика трудно „намира “ надеждни теоретически източници , рефлектира в нароени питання към теорията . Може би вътрешната повествователна драма в монографично обгрижената тема е проекция и на трудностите да се осмислят утилизациите в модерните международни отношения , излъчени и от взаимодействието между суверенитет ( стародавен, Вестфалски принцип ) , съществуващ на всяко място в системата и глобализацията , променяща почти всяко място в системата. Драматизираната колизия , продуцирана от срещата на суверенитета с предизвикателствата на ипостасите на глобализацията и на активизираните ресурси на деглобализацията, не проблематизира значимостта му за развитието на проактивните , все още „ държавноцентрични “ международни отношения , защото вътрешния заряд на субектите осигурява значима част от необходимия ресурс за промяна ...

Суверенитетът като носещата конструкция на международния ред , легитимира държавноцентричните международни отношения и затова „текстът , в този порядък на мисли , прави опит да „детривиализира и демистифицира доминантното Вестфалско съдържание на водещи категории в теорията на международните отношения : държавна власт , държавен суверенитет , сигурност , територия , геополитика, отграничване между вътрешна и външна политика , външнополитически механизъм, гражданство “ ( 9 стр. ). Патосът на монографичното изследване е фокусиран върху „ разширяване на полето за **критическо** разкриване на предпоставките за **теоретично възпроизвеждане** на глобалните процеси в общата наука за международните отношения и на нейния български дял в частност “ ( 8-9 с. ) . Всъщност , инфилтрираните предизвикателства на глобализацията като теоретически проблем в науката за международните отношения и „ нейния български дял “ не рамкират свършено непознато тематично пространство - видно е дори от привлечената литературна справка - дори в българския ѝ дял - консултирала списването на монографията. Видно е ,че няма теоретична ленност , а в драматургията на питаннята са отразени поривите на различни методологически проекции.

Шестата част на монографията, имаща по-релефна теоретична самоличност , в известно отношение поддържа тази констатация . Предпоставените концептуални влияния на глобалните изследвания в теорията на международните отношения , активизират спора с монолитната териториална епистемология на вестфалската употреба на суверенитета като абсолютна характеристика на субекта – той е суверенен , или не .Той никога не е „и“ - не може да бъде суверенен и не-суверенен , повече , или

по –малко суверенен . Наистина подобно разбиране на суверенитета изповядва репродуктивна логика , но не и логиката на трансформации в системата на международните отношения , но независимо от това , той е все така системен атрибут на субектите - за да остане принцип в международните отношения , контрапоза срещу всякакви „ суб и транснационални форми“ на принадлежност. Засега - и независимо от активизираната „ демистификация “ на доминантното вестфалско съдържание на водещи категории в науката за международните отношения - суверенитет, държавна власт, територия...

Препратките към основни тематизации записани в изследователското портфолио на д-р Александрова регистрират повествования , обсебени от нагласата , основополагащите им акценти да наскочат „тематичните , епистемологични и методологични ориентири , записани “ в дисертационния ѝ труд . Индикации за надскачане на споменатите ориентири са налице в представената продукция - макар да е приютила и дефокусирани „истории“ на спорно теоретическо равнище . Провокирани от модерни употреби на глоболизиращите перспективи са и публикации в сегмента „ статии,студии “. В самостоятелната глава „Политиката на „меката сила“ на ЕС в Близкия изток (Средиземноморието).Предизвикателствата на „арабската пролет “ теоретически ангажираното осмисляне на практическите предизвикателства , излъчени от миграционните проблеми, обхваща не само взаимодействието на компонентите на „меката сила“ на ЕС с процесите в Северна Африка и Близкия изток в периода 2010-2011 г., но прераства в опит да се оспорят „идеологически конотации“ на парадигмите „дивилна сила“ и „сблъсък на цивилизациите“ , а ресурсите на „меката сила“ - промислени в перспективата на глобализацията , сиреч във възможностите , да се преодолее конвенционалното разбиране на външната политика като гарант за сигурността на субекта . Анализ , успокояващ се в тезата ,че евросредиземноморското партньорство е възможно , ако еволюира в действия за справедливо и равнопоставено участие на гражданите от двете страни на средиземноморския басейн.

Внушението за аналитично промислено първоначално въздействие на демократичните протести в Арабския свят върху Близкоизточния мирен процес в „Initial Impact of the Democratic Protests in the Arab World for the Middle East Peace Process” ( 2011) израства в претенцията, че е изследвана ролята на интернационализирането на един конфликт върху неговото развитие , за да приключи с констатацията , че преговорния процес е останал в задънена улица . Очевиден извод от развитието на политическата практика - без да са необходими особени аналитични интервенции . С проблемна теоретическа валидност е аналитичния извод , записан в статията „Ислямската държава и събитията в Кобане пренаписват теорията“ (2014), осмислящ спомената драма като индикация за ремилитаризиране и структурно преобразуване на международните отношения !/ . Аналитични свидетелства , записани в ”Global War on Terrorism in the Middle East .Epistemological Questions for Peace and Conflict Studies ”(2013) и „ Нова военна интервенция в Либия “ стимулират опит за теоретично промисляне на проблемите , свързани с инициране на външно организирано насилие в конфликтни ситуации . Попътно са дискутирани и граничните линии относно ефикасността на интервенциите и възможностите за трансформиране на конфликтите. Няколко статии със споделен тематичен профил, са ангажирани - според д-р Александрова - с неординарната за българската наука за международните отношения , „непривична “ тема – миграцията , през практиките на теорията на международните отношения и теорията на външната политика . В „ On a Pathway to a Global Society? The Role of State in Times of global Migration-Implication for Bulgaria’s Handling of Syrian Refugees ”( 2014 ) , „ Security in Times of Migration . Towards a Global Definition and Practice of Security. The Case of the Syrian Refugees in Bulgaria ” ( 2014 ) и

„Българската миграционна политика: локални геополитически проекции в ерата на глобализация“ ( 2013 ) на критична преоценка са подложени традиционни концепции за „дилемата на сигурността“ и „национален приоритет“ , чрез ресурсите на интердисциплинарно обосновани конструкти за „глобално общество“ и „императиви за мобилност “ . Установените теоретически дефицити са аргументирали и практически такива , относно граничната и миграционна политика на „ държавата България“ и ЕС . И най-сетне , в една изолирана от профилираната изследователска активност статия е направен опит за осмисляне на правото като международен регулатор в доктриналната стилистика на четири парадигми - реализъм ,либерализъм,исторически материализъм , феминизъм . Анализ , предметил политико-системен подход , а не юридически (позитивистки) , за да индикира възможностите на неговите инструменти да повлияват хода на международните отношения.

Академичният профил не бил пълен, ако се negliжират активи , разположени в образователните ангажименти на д-р Александрова . В индикативен списък са записани свидетелства за активно присъствие в образователния процес с лекционен курс „Глобализация и международни отношения “ със спец. Международни отношения в ЮФ на СУ „ Св. Климент Охридски “ и ръководство на семинарни занятия по Теория на международните отношения, Теория на външната политика , Теория на преговорите и Международни отношения ( със спец Право ) . Удостоверените позитивни референции на академичните ангажименти декларират и трансфер на изследователски продукти в образователния процес ( Глобализация и международни отношения ) .

В академичната биография на д-р Алесандрова е регистриран устойчив ритъм в научно-изследователската работа , ангажирана както с тематизирани аспекти на многомерните предизвикателства пред релацията глобализация – международни отношения , така и с проблеми от „оперативно “ естество , излъчвани от динамиката на международните отношения . Постигнатите резултати – най-вече в монографията , като основен носител на ресурси - са противоречиви . В нея са нароени разнопосочни питання , без намерени решения ; маркирани са методологически колизии , които не са внушени от профилираността на изследване , чието съдържание е дисциплинирано от заглавието , като тематично консолидираща рамка . Записани са тези и са дискутирани теми , за които не е резервирано място , понеже не са проекции на тематичната му специализация - немалка част от дискутираното , би имало логично резервирано пространство в изследване , имащо проекциите на теоретическата рамка „Глобализацията “ , а не „Глобализация и международни отношения “ . Изглеждащото съдържателно немотивирано позициониране на питання и тематични рефлексии , споделя ресурсите на вътрешно противоречив , недостатъчно консолидиран теоретичен дискурс . Дефицитите в съдържателната самоличност на монографията са белязани и с белезите на тази противоречивост. Дефицити , които затрудняват позиционирането ѝ в нишата на постижения , обогатили съществено отечествената наука.

Декларираните научни приноси са също така непренебрежим ресурс в комплексната оценка на достойнствата на научна продукция и съществен , необходим реквизит на академичен профил, удостоверяващ съответствие със стандартите за заемане на академичната длъжност „доцент “ . От самооценките като приноси осем профилирани изследователски позиции за постижения , като приноси могат да бъдат припознати две : произведенията служат за основа за разработването и провеждането на водените лекция и семинарни занимания (5) и (6) адресират с инструментариума на критическите похвати теми от обществен интерес –глобализация,миграция,устойчиво развитие . Останалите не намират съдържателна опора в представените научни продукти - или са спорни , или - странни като : „допринасят за успешно реализиране

на научно-изследователски и научно-приложни проекти със сътрудници от България , Германия, Дания , Унгария“. Комплексната самооценка , декларирана в осемте позиции , преживяни като приноси , потвърждава констатацията за съдържателни дефицити в теоретическата самоличност на основни единици от изследователската продукция , отдалечаващи я от припознаването на постижения , обогатяващи науката за международните отношения .

Позитивните референции на университетски преподавател не получават необходимата подкрепа в изследователските достойнства на представената научна продукция . Съдържателните ѝ дефицити не предлагат убедителни основания за избор по този конкурс и аргументират **отрицателната** оценка на кандидатурата на д-р Боряна Алесандро̀ва като участник в конкурса за заемане на академичната длъжност „ доцент “ по 3.3 професионално направление Политически науки ( Международни отношения) .

2.11.2017 г.

Проф. д-р А.Рангелов